

Эстетика и искусство. Из истории домарксистской эстетической мысли. – М.: Наука, 1966. – С. 54–84.; **8.** *Бернадська Н. І.* Український роман: теоретичні проблеми і жанрова еволюція: Монографія. – К.: “Академвидав”, – 2004. – 368 с. **9.** *Йогансен М.* Подорож ученого доктора Леонардо і його майбутньої коханки прекрасної Альчести у Слобожанську Швейцарію // *Йогансен М.* Вибрані твори / Передм. Р. Мельникова. – К.: Смолоскип, 2001. – С. 277 – 359. **10.** *Денисенко В.* Сміх в українській модерністичній прозі // *Костюк В., Денисенко В.* Модерн як поле експерименту (Комічне, фрагмент, гіпертекстуальність.– К., 2002. – С. 95 – 172. **11.** *Еліаде Мірча.* Священне і мирське; Міфи, сновидіння і містерії; Мефістофель і Андрогін; Окультизм, ворожбитство та культурні уподобання. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2001. – 591 с. **12.** *Еко У.* Роль читача. Дослідження з семіотики текстів / Пер. З англійської Мар’яни Гірняк. – Львів: Літопи, 2004. – 384 с.

Лидия Кавун

*ИРОНИЧЕСКИЙ МОДУС ХУДОЖЕСТВЕННОСТИ В УКРАИНСКОЙ ПРОЗЕ 20-Х ЛЕТ
XX ВЕКА*

В статье исследуется ирония как художественная форма мышления в украинской прозе 20-х годов XX века, в частности в романе Майка Йогансена “Путешествие ученого доктора Леонардо...”

Ключевые слова: ирония, троп, комизм.

Андрій ПЕЧАРСЬКИЙ

**ПСИХОАНАЛІТИЧНА ПАРАДИГМА АМОРИНІСТИКИ В
УКРАЇНСЬКІЙ БЕЛЕТРИСТИЦІ ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ XX СТ.:
МЕТАМОРФОЗИ ЕДІПОВОГО КОМПЛЕКСУ**

У статті зроблено спробу розкрити багатоплановість психоаналітичних зв’язків в українській белетристиці першої третини XX ст. Основну увагу зосереджено на теоретико-літературному аналізі амориністики як метаморфозу едіпового комплексу.

Ключові слова: едіпів комплекс, ідентифікація, перенесення, психічна реальність, амориністика

Компарачікоси¹ дитячих душ! Так можна назвати комплекси неповноцінності людини, які, на думку А.Адлера, містять патологічні любовні почуття, вимагаючи в подальшому житті певної компенсації. З цього приводу можна пригадати епізод з роману В.Гюго „Людина, яка сміється”, де показано як грабіжники-торгаші (компарачікоси) саджали у вази чудернацьких форм маленьких дітей, які з часом перетворювалися в потвор. Чи не є амбівалентні відношення ненависті і любові між батьками і дітьми, так званими едіповими комплексами, тими ж „вазами”, які деформують людську психіку?! Відповіддю на подібні запитання є четверта Божа Заповідь: „Шануй батька свого і матір!” Вона вказує на істинний порядок речей і діалектику любові, яка містить зцілювальний психотерапевтичний ефект. Адже повага до предків дає людині впевненість у своїх внутрішніх силах й онтологічній захищеності. Недаремно слова Вергілія „Amor omnia vincit!” (кохання все здолає) стали крилатим виразом.

Саме поняття „парадигма” інтерпретується З.Фройдом як „пояснювальний приклад”, з якого можна виявити певну закономірність. У нашому розумінні „психоаналітична парадигма” є водночас методологічним інструментарієм, предметом і об’єктом дослідження: в сенсі, що письменник водночас виконує роль „аналітика” і „пацієнта”, а художній текст виражає своєрідний терапевтичний альянс між автором, героєм і читачем. Це свого роду універсальний палімпсест душі людини у художньому задзеркаллі текстів й особистостей митців на тлі своєї епохи.

Метою статті є з’ясування й осмислення психоаналітичної парадигми амориністики у визначеному періоді історії української літератури, а також дослідження її генези й семантики.

В українській белетристиці першої третини ХХ ст. психоаналітична парадигма амориністики, як метаморфоза едіпового комплексу, а саме інцестуальний мотив і тема убивства, має фольклорну основу, що віднайшла

¹ Компарачікоси (від іспан. comprachicos, букв. покупці дітей) були злочинною організацією на території Іспанії, Англії, Франції, Німеччині в XIII-XVII століть, що займалася викраданням немовлят, їхнім фізичним спотворюванням з метою продажі в ролі блазнів і акробатів цирку.

своє яскраве віддзеркалення в творчості письменників-романтиків. Власне, український романтизм середини ХІХ ст. був предтечею психоаналітичного мислення в сфері амориністики.

Так оповідання „Бабуся з того світу” П.Куліша, як авторова фіксація народних вірувань про потойбічний світ, містить фольклорний мотив батьковбивства і спокути гріхів. Авторове уявлення справедливості стосовно душі померлого гайдамаки (великого грішника) дивиться всенародним караючим оком Над-Я, що не дає йому розгрішення.

Відсутня віра в можливість прощення гріхів, як реалізації деструктивного характеру едіпового комплексу, характерна й для готичного роману „Марко Проклятий” О.Стороженка. Так на головного героя накладає прокляття батько зі світу мертвих за інцестуальний зв'язок і вбивство рідної сестри та матері. Але мотиви злочину (фатуму) Марка закорінені саме у дитинстві, а точніше у батьківському занедбанні свого сина, яке письменник метаморфізував у багатолітнє „звірине” життя, що визначає міфічні грані едіпового комплексу, а саме вигодовування хлопчика кров'ю птахів замість материнського молока.

Про глибше розуміння етнографічних джерел творчої лабораторії роману вказує сам автор: „Кожний народ має свого скитальця: французи – вічного жида Сантенера, іспанці – Мельмонта, у німців і англійців їх так багато, що і не перечитаєш, у росіян – Кощей Безсмертний, а у нас Марко” [7, 23].

Усі вони блукають, наче Едіпи, в холодних лабіринтах своїх озлоблених і зболених гріхами душ. Несвідомі відчуття провини людини передаються з покоління в покоління, як наслідок самозахисту від страху перед батьківським осудженням, супроводженим амбівалентним відношенням. Інколи надмірний тягар обов'язку і фанатична любов до вітчизни стають вагомими факторами душевного життя індивіда. Фіксація цього прагнення породжує агресивні форми поведінки людини, що у кінцевому результаті приводить до дітовбивства, як парадоксальної функції покаяння за „неправильне виховання”. Наприклад в поемі „Гайдамаки” Т.Шевченка Гонта вбиває своїх дітей: „Горе мені з вами! Поцілуйте мене, діти, бо не я вбиваю, а присяга”. Махнув ножем – І дітей

немає!” [9, 147]. Аналогічно і Тарас Бульба з однойменної повісті М.Гоголя по тій же причині застрілює свого сина Андрія. А його слова: „Я ж тебе породив, я ж тебе і вб’ю!” стали в письменницькій українській ментальності майже крилатим виразом стосовно батьківського авторитаризму на синівський непослух.

Н.Зборовська слушно доходить висновків: „Любов без трансцендентного стає одержимим еросом, що тотально спрямовується до іманентного об’єкта (чоловіка вітчизни) і стає смертноносною... Несвідоме романтичне принесення в жертву монотеїзму під впливом амбівалентного російсько-імперського Над-Я, що плутає національного об’єкта, постане основою одержимого українського патріотизму” [3, 478].

Загально це свідчить про одну із складових частин суперечливої української вдачі, дуалізм якої охоплює архетиповість на зразок шевченківського Еросу і гоголівського Танатосу. За таких умов в українців з’явився страх перед власною мовою, Едіпів комплекс. С.Андрусів з цього приводу писала: „Українець, як Едіп, убив свого батька – свою самість, мову, і вертається вона до нього хіба в пісні за столом... Говорити по-українськи замість радості мовлення, задоволення від мови часто зводиться до обов’язку перед мовою, психологічного дискомфорту і невдоволення собою і ... мовою” [1, 150].

Таким чином на зламі ХІХ – ХХ ст. в історії розвитку української літератури почала формуватися невротична (модерністська) національна позиція, остаточне довершення якої припадає в період поразки української державності й цілковитого утвердження радянської влади. Прикметно, що у психоаналітичній парадигмі української прози першої третини ХХ ст. стосовно деструктивної тенденції едіпового комплексу починають домінувати мотиви матиної ненависності над батьконенависністю. Наприклад: оповідання „Що записано в книгу життя” М.Коцюбинського (синівська спроба прискорити смерть старенької матері), новела „Я”(Романтика” Миколи Хвильового (убивство чекістом своєї матері), повість „Землі дзвонять” М.Івченка (намагання Харитона задушити свою матір) тощо. Відтак постає міфологізований архетип

„землі”, як жорстокої і байдужої матері-годувальниці („Новина” В.Стефаніка, „Село вигибає” Марка Черемшини, „Земля” О.Кобилянської, „Проблема хліба” В.Підмогильного та ін.).

Подібна переорієнтація едіпового комплексу фіксується не лише в сфері белетристики. „Адже усунення праотця веде до посилення ролі матері, об’єднувальна сила якої не може виконати місію змужніння роду, що врешті знесило національний характер і обумовлює його колонізацію” [3, 116]. – твердила Н.Зборовська у своєму проекті психоісторії новітньої української літератури.

Якщо намагатися окреслити інтертекстуальні межі психоаналітичної парадигми едіпового комплексу в українській прозі першої третини ХХ ст., то в зерівському стилі це звучатиме так: „Від „Землі” (1901) О.Кобилянської до „Марії” (1933) Уласа Самчука!” Логічна сюжетна зв’язаність обидвох романів стосовно едіпової ситуації і конфлікту мотивується: братовбивством, як наслідком бажаного владарювання і протесту синів (за А.Адлером і Е.Фроммом); культом „землі”, як несвідомим намаганням героїв знову стати дитиною і опинитися в материнському лоні (за К.-Г.Юнга); Богоцентризмом, як єдиний шлях розв’язання проблем філогенетичного і онтогенетичного форм едіпового комплексу.

Так у романі „Земля” О.Кобилянської старий Івоніка пояснював для себе мотиви братовбивства із проблем інцесту: „Слова застигли йому в груді й у мізку ледом, відколи побачив свого найстаршого сина блідого й мертвого на возі, і знав лиш те одне, що великий гріх, якого все боявся, впав уже на його дім, і що він походив від Сави. Сава любився з Рахірою – в них одна кров, – а за се Бог тяжко карає” [4, 224].

Узагалі, перша згадка про інцестуальне втілення едіпового комплексу зафіксована у Старому Заповіті, під назвою „Гріх Лотових дочок”. Правда, ціль була не статеве задоволення, а продовження роду, бо в печерах, де перебувала врятована Богом Лотова сім’я після знищення Содому й Гомори, не було жодної живої душі.

Коли у внутрішніх лабіринтах душі людини виникає невідповідність між її екзистенційними потребами і слабким волевиявленням Его в трибічних відносинах з метою самоствердження, тоді едіпова ситуація метаморфізується в едіпів конфлікт. Г.Штольце з цього приводу писав: „Таким чином, усі ми „едіпи”, що пройшли у своєму розвитку та в своїх вираженнях „Я” всю едіпову ситуацію. Однак... ми проходимо її ні в якому випадку не одноразово, як багато вважають відповідно до психоаналітичної теорії. Ми переживаємо її, завжди по-новому, в будь-яких трибічних стосунках, які повинні формувати. У цьому полягає едіпова ситуація, яка постійно постає в образі вперше пережитих нами трибічних відносин, відносин Я, що знаходиться між материнським і батьківським” [10, 623].

Взагалі-то для психоаналітичної парадигми едіпового комплексу в українській прозі першої третини ХХ ст. характерно не фрейдівське розуміння едіпальності (інцестна любов між сином і матір'ю, дочкою і батьком), а власне, – адлерівське (спотворений символ ненаситного владарювання” (гріх Каїна), що виявляє різні асексуальні форми. Наприклад, у повісті „Марія” Улас Самчук яскраво відтворює етнопсихологічний прояв едіпового комплексу, ситуації і конфлікту в образі Максима. Герой заради владного самоствердження зрікається своєї родини, переходить на бік радянської влади: „Я Максим Корнійович Перепунька, відмовляюся від своїх батьків-кулаків, які ціле своє життя були врагами робочого класу і стояли на засадах власності і навіть тепер не зрікаються своїх ганебних засад. Рівно ж осуджую, пятную і вимагаю суворої кари своєму бувшому братові Лаврінові...” [6, 113].

У повісті також порушується проблеми лінгвоциду¹ (від лат. lingua – „мова” і caedo – „вбиваю”), що разом із геноцидом (штучний голодомор на Україні 1932-1933 рр.) та етноцидом є наслідками агресивно-шовіністичної проекції внутрішнього конфлікту російської імперії та її етнічно-едіпальної ситуації, яка за теорією В.Райха може змінитися у майбутньому разом із суспільним устроєм тієї чи іншої держави. „Так само прийшлося (Корнієві.-

¹ Свідоме, цілеспрямоване нищення мови як головної ознаки етносу, народності, нації.

А.П.) розлучатися з московською мовою. Залишив собі „да, верно, например”. Решта по-людськи було” [6, 53]. Але Максим – його син – повністю переходить на розмовну російську мову й приймає активну участь у засланні своїх односельчан. А згодом батько не витримує кровавого судочинства свого сина і зарубує його в хаті. Цю трагедію едіпового комплексу в сім’ї Корнія було передбачено ще у віщому сні Гната, що постав як осмислений психологічний феномен людини, будучи віддаленим у просторі і часі.

А зміст сновидіння такий: Тюрма. Металічні двері поволі починають рухатися, над якими вималюється чорне сатанинське око. Воно настирливо вдивляється на Максима. У ту ж мить він піднімає сокиру, а замки тріщать. Появляється довга суха рука жінки і відриває замки від дверей. Максим несподівано підкрався і крадькома рубанув її з усієї сили. Рука впала на землю і в ту ж мить відчиняються двері, а в коридорі появляється Марія, тримаючи свою відтяту руку. Вона із сумом дивиться на сина, що стоїть із закровавленою сокирою. Потім входить Корній, його батько. Спокійно відбирає від Максима сокиру і розрубє йому голову.

Символічні паралелі сновидіння можна віднайти в самому сюжеті повісті. Адже, тюрма, замки, двері, чорне сатанинське око – це ті речові державні атрибути жорстокої розправи радянської влади над українським народом. Марія – споконвічний символ України, а також надія на краще майбутнє знедоленої, пригнобленої нації. Максим – символ зради, запроданства. Корній – образ помсти і селекційної дії історії стосовно своїх нащадків.

Якщо перенести на особистісно інтимний ґрунт тлумачення сновидіння, то за З.Фройдом наведений фрагмент повісті – „царської дороги” до пізнання несвідомого в душевному житті людини – буде інтерпретований таким чином: тюрма символізує страхи за наслідки майбутніх сексуальних контактів, кров – життя, рука – сурогат фалоса, образ матері і батька – наявність едіпового комплексу з яскраво вираженим почуттям провини, убивство – статевий акт.

Про подібні особливості процесу символізації хаотичних і незрозумілих образів у сновидінні Г.Т.Фехнер говорив, що йому здається, ніби психічна

діяльність із мозку розумної людини переноситься в мозок дурня. Утім вичерпаність таких можливостей можна побачити в перспективі праць З.Фройда, який стверджував у своїй роботі „Тлумачення сновидінь” (1900), що „вирішив проблему абсурдності сновидінь в тому плані, що думки, приховуючись за ними, ніколи не несуть абсурдного характеру – принаймні, в розумово нормальних людей – і що діяльність сновидінь створює також взагальному або окремо абсурдні сновидіння лише в тому випадку, коли зображення в ньому містить критику, іронію і насмішки в думках” [8, 239].

Щоб зробити художній твір фактом психоаналізу і мистецтва, треба добути його з числа фактів життя письменника. Але здебільшого трапляється, що особистість автора не співмірна із його творчістю. Це так звана „поетика парадоксу”, наріжний камінь літературної психоаналітичної парадигми, що створює опозиційний зв'язок між елементами психобіографічного методу аналізу і літературознавчого. Наприклад, особистісна проблема любові А.Кримського реалізувалася в якості жертвовного вчинку: усиновлення свого улюбленого учня Миколи Левченка, а відтак і його дитини від випадкового зв'язку, незважаючи на те, що сам батько не визнав свого сина. Інтимне життя М.Коцюбинського протікало у постійному конфлікті почуття і обов'язку між дружиною В.Дейшою і коханкою О.Аплаксіною. В.Винниченкові судилося жити із Р.Лівшиць з почуттям батьківської провини після смерті свого незаконнонародженого сина. Віктор Домонтович під прикриттям в ролі друга сім'ї відбив у М.Зерова дружину, з якою після заслання і розстрілу її чоловіка узаконює стосунки. А.Головко в кризовий момент депресії і нав'язливих ідей ревності вбиває свою дружину і малолітню доньку. Епістолярна кореспонденція І.Франка до коханої О.Рошкевич, що в той період виходила заміж за священника, дає свідчення про суїцидальні настрої письменника. Леся Українка біля ліжка свого коханого, вмираючого С.Мержинського за одну ніч пише драму „Одержима”. Нереалізоване кохання О.Кобилянської до О.Маковея спонукало письменницю психологічно зміцнити свої світоглядні феміністичні позиції. Н.Кибальчич після смерті чоловіка цілковито втратила будь-який смисл

свого існування, покінчуючи життя самогубством. Феномен любові Олени Теліги до свого чоловіка протікав у руслі державотворення українського народу, що трагічно закінчився для молодого сім'ї. Цей список різноманітних любовних історій можна поповнювати сотнями відомими іменами українських письменників в психоаналітичній парадигмі амориністики. Основна проблема едіпового комплексу митця, його внутрішніх суперечностей полягала в співвідношенні ірраціональних нахилів, які були значно сильнішими, ніж ясне усвідомлення певних життєвих ситуацій.

Зрештою розвиток психоаналітичної парадигми амориністики в українській белетристиці 20-х рр. ХХ ст. протікав в річищі літературознавчої самокритики. Так, у місячнику „Вапліте” за 1927 рік була опублікована від редакції стаття „Думки про молоді белетристику”, в якій висловлено нищівну критику з приводу слабких художніх прозових творів молодих письменників, і подано їм цілу низку порад. Це – „до великих речей берись тоді, коли тобі мине принаймні 28 років і ти написав уже десяток хороших оповідань”; „техніка новели – основа белетристичної техніки”; „не описуй, а показуй у динаміці” і т.ін.

Також було сказано про соціальну вартість твору і розкритиковано тих прозаїків, які, окрім ідеології, не звертають уваги на художню цінність тексту. „Це нам нагадує, – писала редакція альманаху, – того інтенданта, що з якихось причин ... повірив, що досить доставити червоній армії чоботи (бо саме вони в даному випадку, скажемо, потрібні), щоб відчутися людиною, яка справила свій громадський і службовий обов'язок, хоч чоботи ті через три дні розлізуться і червоноармійці ходитимуть босі...” [2, 197].

Розвиток української белетристики 20-30 рр. ХХ ст. відіграв значну роль у формуванні і „розпаді” літературних угруповувань, бо за своєю жанрово-стильовою специфікою завжди визначається інтенсивною протидією утилітарній дійсності й несе більш жорсткіше виражену правду, ніж інші родові види. Можна згадати оповідання „Син” В.Підмогильного, один із кращих в українській літературі про голод початку 20-х років, повість „Марія” Уласа

Самчука про штучний голодомор 1932-33 рр. на Україні, пізніше написаний „Сад Гетсиманський” Івана Багряного, де вперше у світовій громадськості було відкрито сказано про радянські масові арешти, заслання і розстріли українського народу. Видання роману „Вальдшнепи” Миколи Хвильового породило ряд цензурно-ідеологічних нападів на письменника, а відтак прискорило розпад найбільш потужного літературного угруповування ВАПЛІТЕ. Оповідання „Блакитний роман” Г.Михайличенка став своєрідним непрограмованим маніфестаційним органом символістської групи „Музагет”. Зрештою, і публікація роману „Смерть” Б.Антоненка-Давидовича відіграла провідну роль у трагічній долі автора.

Таким доленосним розмахом вражала й амориністика Т.Осьмачка, у тому числі повість „Старший боярин”. „Міфологічні метаморфози едіпового комплексу!” – таке враження можна винести після прочитання твору. Адже образ старого діда Маркули Пупаня – це своєрідний архетип, „орган душі” (К.Г.Юнг) деструктивної любові людини, обумовлений досвідом сотнями поколінь. „Але такий дід, якого не було від утворення світу і не буде до страшного суду... Коли ж попадалася жінка, то він її возив з собою попід скиртами з тиждень і вже робив з нею що хотів, але додому пускав живою та ще й з пашею. Та так пускає, що та жінка навіки губила голову і вже ніколи не думала про свого чоловіка, а тільки марила страшним дідом і вдень, і вночі. І були такі, що йшли в поле навмисне, аби з ними знов зустрівся і возився стільки часу, скільки йому заманеться. І ось тут-то й помилялися бідні жіночі душі. Дід другий раз нічого їм не робив, а простісінько ... топив” [5, 41].

Поняття несвідомого, як невід’ємної частини людської душі, функціонувало ще в белетристиці давньої української літератури, але його сюжетно-композиційний імператив на клінічному рівні проявився лише в першій третині ХХ ст. Цим і пояснюється психоаналітичний статус амориністики в українській прозі, де грані міфічного розмиваються, відбувається зміщення акценту в бік внутрішнього психічного світу людини, олітературнюється медична діагностика. Наприклад, такі твори як „3 темних

джерел життя” М.Могілянського, „Андрій Лаговський” А.Кримського, „Persona grata” М.Коцюбинського, „Можу” А.Головка, „Я(романтика) Миколи Хвильового, „Недуга” Є.Плужника, „Місто” В.Підмогильного та ін.

Якщо у другій половині ХІХ ст. українська белетристика приділяла головну увагу адаптації пристосуванню індивіда до зовнішніх обставин травматичного характеру, то в першій третині ХХ ст. більше зверталась до внутрішніх сил людини, передусім до ваблення і до його трансформації, викликані змінами первинних цілей і об’єктів у процесі розвитку особистості. Це і породило в амориністиці так звану психоаналітичну парадигму едіпового комплексу.

Література

1. Андрусів С. Страх перед мовою як психокомплекс сучасного українця // Сучасність 2005.- № 7-8.- С. 147-152.
2. Думки про молоду белетристику // Вапліте, 1927.- № 4.- С. 191-202.
3. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури. Монографія.- К.: Академвидав, 2006.- 504 с.
4. Кобилянська О. Твори в 2-х т.- Т.2.- К.: Дніпро, 1983.- 571 с.
5. Осъмачка Т. Поезії. Повісті: Старший боярин; Ротонда душоубців.- К.: Наук. думка, 2002.- 424 с.
6. Самчук Улас Марія: Повість.- К.: Вид-во „Школа”, 2007.- 320 с.
7. Стороженко О. Твори: У 4 т.- Т. 3.- Харків, 1931.- 234 с.
8. Фрейд З. Толкование сновидений.- 3 Изд.- М.: Искусство, 1990.- 384 с.
9. Шевченко Т. Твори у 5 т.- Т. 1.- К.: Вид-во „Дніпро”, 1970.- 407 с.
10. Штольце Г. Эдипова ситуация, эдипов конфликт, эдипов комплекс / Энциклопедия глубинной психологии в 4 т.- Т. 1.- М.: MGM-Interna.- 1998.- С. 621-627.

Андрей Печарский

ПСИХОАНАЛИТИЧЕСКАЯ ПАРАДИГМА АМОРИНИСТИКЕ В УКРАИНСКОЙ БЕЛЕТРИСТИКЕ

ПЕРВОЙ ТРЕТИ ХХ СТ.: МЕТАМОРФОЗЫ ЭДИПОВОГО КОМПЛЕКСА

В статье предпринята попытка раскрыть многоплановость психоаналитических связей в украинской белетристике первой трети ХХ ст. Исключительное внимание обращено на теоретико-литературный анализ аморинистики как метаморфоза едіпового комплексу.

Ключові слова: едіпів комплекс, ідентифікація, перенос, психическая реальность, аморинистика

Andriy Pecharsky
PSYCHOANALITICAL PARADIGM OF AMOREFICATION IS IN UKRAINIAN
BELYTRISTIC

FIRST THIRD OF XX.: METAMORPHOSES OF EDYP COMPLEX

The thesis exposes of psychoanalytical connections in Ukrainian fiction of first third of XX. Is done in the article Basic attention is paid to the teoretycliterary analysis of amorefication as metamorphosis of Edyp complex.

Key words: complex of Edyp, identification, transference, psychic reality, amorefication etc.

Оксана ВЕРТИПОРОХ

ЕСЕЇЗМ І ПОСТМОДЕРНІЗМ

Стаття присвячена дослідженню особливостей есеїстичного художнього мислення в постмодернізмі: його генезисі, основним ознакам, специфіці використання сучасними українськими письменниками.

Ключові слова: есе, есеїзація, есеїзм, есема, постмодернізм, авторефлексія.

Епоха постмодернізму, котра виявила інтерес до відкритості, відносності істини, гри та колажу, змінює своє відношення до есеїзму, часто засуджуваного і маргінального жанру в класичній жанровій системі новоєвропейської літератури. Есеїстика „зацікавила“ постмодернізм своєю відкритістю, відмовою від претензій на вичерпність смислів, вільною композицією, поглибленою авторефлексивністю. Деконструкція цілісності, така важлива для постмодернізму, знаходить в есеїзмі відповідність до його міждисциплінарності, між (і-над) жанровості тощо [1]. Тому є важливим з'ясування проблеми актуальності есе в постмодернізмі, що яскраво презентується авторефлексивною творчістю сучасних українських письменників (О.Забужко, К.Москальця, Є.Пашковського та інших). Це і є **метою** даної статті.